

ЮРІЙ МИХАЙЛОВИЧ СИВОЛАП (18.11.1939–09.08.2014)

9 серпня 2014 року, на 75 році пішов з життя Юрій Михайлович Сиволап – видатний учений генетик і біотехнолог, доктор біологічних наук, професор, академік НААН України, Заслужений діяч науки і техніки України, віце-президент Українського товариства генетиків і селекціонерів імені М.І. Вавилова, заступник головного редактора журналу «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів».

Ю.М. Сиволап народився 18 листопада 1939 р. у м. Дніпропетровськ у сім'ї службовця. Закінчив Одеський державний сільськогосподарський інститут у 1961 р. за фахом «агрономія». У 1961–1963 рр. працював агрономом-насіннезнавцем елітного насінницького господарства; у 1963–1966 рр. навчався в аспірантурі Всесоюзного селекційно-генетичного інституту (ВСГІ); впродовж 1969–1970 рр. стажувався у Каліфорнійському технологічному інституті (США); у 1971–1987 рр. працював завідувачем лабораторії молекулярної біології ВСГІ; у 1988–1999 рр. – завідувачем відділу молекулярної генетики ВСГІ. З 1999 по 2011 р. він – директор Південного біотехнологічного центру в рослинництві НААН України.

У 1967 р. Ю.М. Сиволап у ВСГІ захистив кандидатську дисертацію на тему: «Вивчення природи і розробка методів отримання відновлювачів фертильності у кукурудзи». У 1987 р. в Інституті генетики і цитології НАН Білорусі (м. Мінськ) захистив докторську дисертацію на тему: «Особливості організації і мінливості геномів культурних злаків». Учене звання професора йому присвоєно у 1989 р., а у 1999 році Ю.М. Сиволапа обрано академіком Національної академії аграрних наук України.

Ю.М. Сиволап – учений світового рівня. Він одним із перших у СРСР розпочав дослідження ДНК сільськогосподарських рослин і став лідером у розкритті молекулярної організації, мінливості, специфічності геному рослин. У 1971 р. вчений організував одну з перших у СРСР лабораторію молекулярної біології. Ю.М. Сиволапом спільно з ученими інших республік колишнього СРСР створено Всесоюзну наукову програму «Геном рослин». За рішенням Президії УААН у 1999 р. Ю.М. Сиволап організував Південний біотехнологічний центр у рослинництві (ПБЦ). Установа стала осередком розробки сучасних ДНК-технологій та методів культури рослин *in vitro* для прискорення селекції найважливіших сільськогосподарських рослин. Під керівництвом Ю.М. Сиволапа ПБЦ став координатором і головною установою із виконання завдань НТП «Сільськогосподарська біотехнологія». Вперше в Україні Ю.М. Сиволап впровадив до біотехнологічних досліджень рослин сучасний метод полімеразної ланцюгової реакції.

Під його керівництвом проведено пріоритетні дослідження генетичного поліморфізму та ДНК-ідентифікації сортів пшениці, ячменю, сої, винограду, хмелю, ліній кукурудзи й соняшнику. За участю вченого вперше в Україні та країнах СНД із використанням молекулярних маркерів селекціонерами Селекційно-генетичного інституту – НЦНС – створено гібрид кукурудзи Діалог. Ю.М. Сиволап був віце-президентом Українського товариства генетиків і селекціонерів імені М.І. Вавилова, членом ради директорів Біотехнологічної асоціації країн Чорноморського регіону (BSBA), членом Міжвідомчої ради з питань біотехнології при Міністерстві освіти і науки України, членом постійно діючої Робочої групи МАПУ з питань біобезпеки. Ю.М. Сиволап – заступник головного редактора журналу «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів», член редакційної колегії журналів «Цитология и генетика», «Biopolymers and Cell», «Мікробіологія і біотехнологія», «Досягнення біології і медицини». Він багато років працював членом експертної ради з біологічних наук ВАК України за спеціальностями «генетика» і «молекулярна генетика», спеціалізованих вчених рад із захисту дисертацій Селекційно-генетичного інституту – НЦНС, Одеського національного університету імені І.І. Мечникова.

Ю.М. Сиволап опублікував понад 500 наукових праць, у тому числі 5 монографій, 13 методичних рекомендацій, отримав 26 патентів України на винаходи і сорти. Професор Ю. Сиволап створив відому в

світі школу молекулярних генетиків рослин. Під його керівництвом виконано і захищено 19 кандидатських та 4 докторські дисертації.

У 2009 р. Ю.М. Сиволапу присвоєно почесне звання Заслуженого діяча науки і техніки України; він нагороджений також Почесною грамотою Президії Української академії аграрних наук, Почесними відзнаками Української академії аграрних наук, голови Одеської обласної держадміністрації, Знаком пошани Одеського міського голови.

Академіку Ю.М. Сиволапу був характерний широкий діапазон наукових інтересів. Він багато років співпрацював з Одеським бюро судово-медичної експертизи, започаткувавши у південному регіоні України використання ДНК-дактилоскопії.

Це був невгамовний вчений, науковий організатор, шанований спеціаліст.

Це був Вчитель з великої літери.

Це була життєрадісна, відверта, інтелегентна людина. Писав оповідання.

Це був Громадянин, який дуже боляче сприймав нинішню ситуацію в Україні.

Пам'ять про Юрія Михайловича Сиволапа назавжди збережеться у пам'яті і серцях його вдячних учнів і колег, усіх, хто мав щастя його знати, працювати з ним поряд.

Президія Українського товариства генетиків і селекціонерів ім. М.І. Вавилова

Редколегія журналу «Вісник Українського товариства генетиків і селекціонерів»

Колектив Селекційно-генетичного інституту НААН України